

Politikai könyvnapok

Lenin-kötet és más újdonságok

A sorrendben immár 18. alkalommal megnyitott politikai könyvnapokra megjelent Lenin összes műveinek 28. kötete, „Füzetek az imperializmusról” címmel. A benne található négy fakszimile Lenin kutatómunkájának műhelytitkait, az anyag tanulmányozásában, a statisztikai adatok rendszerezésében alkalmazott módszerét tükrözi, s a jegyzetekből, a vázlatokból az is kitér, miképpen született-e műve az első fogalmazványoktól az egyes fejezetek tartalmának részletes tervéig. A mű különben „Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka” című, 1916-ban írt tanulmányának előkészítő anyagait foglalja össze.

A politikai könyvsereg-szemlére több, napjaink időszerű kérdéseire válaszoló könyvvel is jelentkezett a Kossuth Könyvkiadó. Az NDK megalakulásának 30. évfordulója alkalmából je-

lentette meg „A Német Demokratikus Köztársaság a szocializmus útján” című kiadványt, amely a testvéri szocialista ország gazdasági, politikai fejlődését ismerteti. A nagy érdeklődés tette szükségessé, hogy a „Mit kell tudni a Szovjetunióról?” című, a korábbi kiadásokban rövid idő alatt elfogyott könyvet ötödik kiadásra is megjelentessék, ezúttal jelentősen bővített, s az utóbbi évek gazdasági, társadalmi fejlődését is tükröző formában. Az „Olimpia Moszkvában” című könyveskéből a sportesemények színhelyeivel, a

létesítményekkel ismerkedhet meg az olvasó, s közülük a főbb idegenforgalmi tudnivalókat is.

A népszerű Kézikönyvsorozat legújabb kötete a lakásbérlet jogait és köteleseit ismerteti az olvasóknak. Ugyancsak hasznosnak fogható az immár nyolcadik esztendeje megjelenő „Évfordulók” című kötet, amely az alkalommal a jövő év kerek évfordulóiról, az irodalom, a művészet, a tudomány sok kiemelkedő alakjának munkásságáról emlékezik meg, mintegy 50 írásban.

Vasérc Jakutföldön

Hatalmas vasérclelőhelyet tártak fel a geológusok Jakutia déli részén, a Bajkál-Amur vasútvonal mentén. Az új császár-tokkini értelelőhely tartalékait több mil-

liárd tonnára becsülik. Ez a feltárás igen nagy jelentőségű a környék termelői-ének fejlesztése szempontjából, a feltételek hamarosan beindulnak.

A Tanácsköztársaság gazdaságpolitikusa

Száz éve született Varga Jenő

Budapest huszonketedik kerületének szép központi terére viseli nevét Varga Jenőnek, aki hosszú utat tett meg a nagytényi szegénységit ismerteti az olvasóknak. Ugyancsak hasznosnak fogható az immár nyolcadik esztendeje megjelenő „Évfordulók” című kötet, amely az alkalommal a jövő év kerek évfordulóiról, az irodalom, a művészet, a tudomány sok kiemelkedő alakjának munkásságáról emlékezik meg, mintegy 50 írásban.

Nyolcan voltak testvérek, ő a legfiatalabb. Apja nem tudta taníttatni gyermekeit, így ő korán, gyerekfejjel megismerték a kenyérkereset kemény munkáját. Alig volt tízéves, amikor egy gazdálkodóhoz adták dolgozni. Felnevelték 32 éves korában a napi munka mellett, és kitartható szorgalommal, rendíthetetlen akarással középiskolai tanári történelem-földrajz szakos diplomát szerzett.

Tanári munkája mellett közgazdasági tanulmányokat folytatott, és maga is cikket, tanulmányokat írt a Népszavába, a Szocializmusba és más lapokba. A szocialdemokrata párt tagjaként a Népszava szerkesztőjévé hamarosan a baloldal egyik jelentős alakja lett. Egyben a kor értelmiségének reprezentáns szervezeteiben, a Galilei-körben és a Társadalomtudományi Társaságban is szerepet vállalt. Közgazdasági munkásságának első klasszikussá vált művét 1912-ben adták ki: „A magyar kartellek” címmel.

A forradalmak korában már országosan ismert gazdasági szaktekintély, a polgári demokratikus forradalom győzelme után egyetemi tanári katedrát kapott a Budapesti Tudományegyetemen. Ekkor lett tagja az MSZDP pártvezetőségének is. Tanulmányai, cikkei sorra jelentek meg. Egyik ismert munkája 1918-ból: „A pénz: uralkodó a békeben, bukása a háborúban”. A lakáshelyzettel, a munkanélküliséggel, a nemzeti gazdasági kérdéssel vagy az adórendszerről, államosításról foglalkozó írásai mind-mind égetően időszerű kérdéseket tárgyaltak, és a hatalmas adattömeg statisztikai, szociológiai, társadalompolitikai vizsgálódásainak eredményét tükrözték.

Varga Jenő a Tanácsköztársaság idején először pénzügyi népbiztos, majd a szociális termelés népbiztosa

lett. A Forradalmi Kormányzatnács júliusban kinevezte a proletárállam gazdasági szervének élére, a Legfelsőbb Népgazdasági Tanács elnökének.

A proletárdiktatúra leverését követően ausztriai fogásában vetette papírra a Tanácsköztársaság gazdaságpolitikájának elemzését, „A proletárdiktatúra gazdaságpolitikájának problémái” címmel. A tizenhárom fejezetből álló tanulmány összefoglalásában olvasható: „Marx tanítását a tőkés termelési mód elkerülhetetlen pusztulásáról és a szocializmus elővetelének gazdasági megalapozottságáról helytelenül értelmezték úgy, hogy a kapitalizmus pusztulása automatikusan, a proletariátus forradalmi küzdelme nélkül bekövetkezhet. Ez végzetes hiba. A kapitalizmus bukását előidéző tényezők között Marx első helyre a forradalmi proletariátust tette. Önmagában sem a termelési anarchia, sem a válságok, sem a profitráta súlylyedése, sem a tömegek elnyomódása nem eredményeznek a tőkés társadalom bukását. Ezt csak a munkásszótly tudatos forradalmi harca hozhatja meg... A Tanácsköztársaság hibái ellenére dicsőösége fejezetet jelent a világforradalom győzelméért vívott harc történetében.”

Emigrációs éveit is, amelyeket Ausztriában, Németországban, majd a Szovjetunióban töltött, szintén a szüntelen tanulás, önképzés jellemezte. Mái a példa erejével hatnak a berlini éveiben szerkesztett negyedéves világ gazdasági elemzés, értékelési, amelyeket több nyelven is kiadtak. Részt vett a Kommunista Internacionálé munkájában, mint a végrehajtó bizottság tagja, ahol elismert gazdasági szakértőként tartották számon.

Húsz évig állt a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Világ gazdasági és Világpolitikai Intézetének élén. Ezt a tudományos intézményt egyébként ő szervezte meg. Szovjetunióbeli munkásságát a szovjet kormány több más kitüntetéssel, a legmagasabb elismeréssel jutalmazta: 1959-

ben Lenin-rendet, 1963-ban Lenin-díjat kapott.

Moszkvából is állandóan figyelemmel kísérte a hazai eseményeket. A felszabadulást követően azonnal eleget tett a párt meghívásának, hogy vegyen részt a bonyolult gazdasági feladatok megoldásának segítésében. 1945 október 1-én a párt Politikai Bizottságának ülésén elmondta véleményét a gazdasági élet problémáiról és a tennivalókról. 1946 nyarán ismét Budapesten tartózkodott. Részt vett és felszólalt a Politikai Bizottság és a Titkárság ülésein. Cikkeket írt a pártlapokba, előadója volt a szakszervezeti vezető és az üzemi bizottságok képviselőinek augusztus 15-i értekezletén.

Visszatérve a Szovjetunióba, továbbra is figyelemmel kísérte a fiatal magyar népi demokrácia sorsát. A jó forint megteremtéséhez ő is hozzájárult, és féltőn óvta azt a távolból is.

1948-ban megjegyzéseket fűzött az ötéves terv első vázlatához. Napjainkhoz is szól akkori észrevétele: „Fölakarnám hívni a figyelmet a tervezett beruházások ütemének a kérdéseire: attól tartok, hogy az ötéves terv első évében túl sok befektetés kezdene meg egyszerűen, amelyek mind csak az ötéves terv végén nyerne befejezést. Ez azt jelenti, hogy a nemzeti termelésnek egy igen nagy része egyelőre improduktív formában lesz kötve, és nem ad árutöbbletet, ami inflációs ármelkedést okozhat. A részletesebb kidolgozásnál erre tekintettel kell lenni; okosabb kevesebb befektetést kezdeni, és ezeket gyorsabb tempóban befejezni és üzembe hozni, mint sokat kezdeni és valamennyit az ötéves terv végén befejezni.”

Szemlélete és elemzési módszere kortársaira rendkívül hatást gyakorolt. Számos országban tanulmányozták állásfoglalásait, és a konkrét helyzet konkrét elemzésére irányuló tudományos eljárását. Ő világitott rá először az állam szerepére korunk monopolkapitalizmusában és a modern kapitalizmus új jelenségeire. Az általa felismert igazságokat következetesen védte a dogmatikusokkal szemben, amiért számos esetben volt éles viták és támadások célpontja is.

Nyolcvanadik születésnapján a sok ezer távirat között volt egy, amelyet 24 japán egyetemi tanár írt alá, hitet téve arról, hogy Varga Jenőtől tanulták meg a japán valóság mélyebb tanulmányozásának módszereit.

Közel 500 tanulmányt, cikket és 75 könyvet, broszúrát írt. A szovjet és a magyar tudományos akadémia is tagjává választotta. 1964. október 8-án halt meg Moszkvában 85 éves korában.

Vida Sándor

Varga Jenő, a kiváló marxista közgazdász születésének 100. évfordulója alkalmából tudományos ülésszakot tartottak tegnap, hétfőn a Magyar Tudományos Akadémián az MTA, az MSZMP KB Párttörténeti Intézete és a Magyar Közgazdasági Társaság rendezésében. A tudományos emlékülésen részt vett Varga Mária, a kiváló marxista tudós lánya. Jelen volt a magyar közgazdaságtudomány több neves képviselője, s a Szovjetunióból érkezett két jeles közgazdász: Valentyna Vasziljevna Ljubimova és Jakov Alekszandrovics Pevzner, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Világ gazdasági és Nemzetközi Kapcsolatok Intézetének tudományos főmunkatársai, a közgazdaságtudományok doktora.

A rajztanár presztízse

Elvesztett-e egyáltalán? Volt-e valaha? A pedagógiában éppen az a szép és izgalmas, hogy a társadalmi fejlődéssel együtt a pedagógusnak folyamatosan, a kor igényeihez igazodva ki kell vívnia tekintélyét, becsületét. Az elmúlt évtizedek rajztanárképzése eljutott arra a fokra, hogy szinte minden iskolában képzett pedagógusok tanítják ezt a tárgyat. Ez azért nem egyszerű és természetes, mert volt idő, amikor a rajzot, éneket, testnevelést melléktárgyként fogták fel és ambiciózus tanítók, képesítők nélküli nevelők, vállalkozó szellemű vagy éppen könynyebb munkát remélő más szakos pedagógusok oktatták ezeket a tárgyakat. Nem véletlen, hogy eluralkodott a „kifosztó”-szemlélet, a „kép-regény-ábrázolásmód”, a fantáziát nemhogy kinyitó, az alkotómunkára nemhogy serkentő, de azt éppen gúzsba kötő rajzpedagógiai szemlélet.

Az utóbbi időben tért hódít a komplex vizuális nevelés — egyelőre még nem precízen kidolgozott módszertannal, sokkal inkább mind sikeresebb kísérletekkel, bizonyító erejű tapasztalatokkal. Ezt csak jól felkészült, elméletileg és szakmailag egyaránt képzett pedagógusok végezhetik. Egy-egy rajzóra már sokkal többet jelent, mint a valóság egy-egy darabjának egyetlen szempontú leképezését. Az órákon megjelennek a legkülönbözőbb anyagok, a technikák gazdag skálája, a megközelítések sokszínű lehetősége. S hadd idézzem Vinkler László festőművész, nyugalmazott főiskolai tanár néhány mondatát annál is inkább, hiszen három évtizedben át nevelte a rajztanárokat: „A művészetoktatás nagy lehetősége, hogy nemcsak szaktudást közvetít, hanem az ember egészével foglalkozik, élni tanít. Arra törekedtem a rajzoktatásban, hogy a valóságot minél több nézőpontból, egymást kiegészítő szemléletmóddal dolgozhassam fel. A világnak ez a sokoldalú megközelítése teszi krativá az embert, ez alakítja személyiségét szabaddd.”

Napjaink nevelő eszményképe az alkotó pedagógus. Ez az idea éppen a rajztanárknál valósulhat meg legérzékenyebben. Olyan kettős arcú, de szorosan összefonódó tevékenységet fejtél, mely ötvözi a pedagógiai alkotómunka, a gyermeknevelés mozzanatát és az önállóan végzett alkotótevékenységet, ön maga megvalósításának lehetőségét és képességét. Nem véletlenül

mondta nemrégiben a megyei pedagógus képzőművészek makói kiállításán Szabó G. László, a megyei tanács elnökhelyettese: „Nincs könnyű dolguk a kiállítóknak, mert kettős szorításban élnek. Nap mint nap becsületesen végezni a vizuális nevelést, aztán a kevéske szabad időben esetet, rajzot ragadni, fokozatosan előrehaladni az alkotómunkában — igen nehéz feladat. S mégis azt kell mondani, hogy a legtöbbszor kamatosan megtérül az ilyen életforma... Nem újdonság a nevelésben, hogy mindenki csak úgy, olyan módon taníthat, ahogyan maga is tanul, lát és tevékenykedik.”

A kiállító, ambiciózus rajztanár, a pedagógus képzőművész státusza máig tisztázatlan művészeti közéletünkben. Mivel nem tagjai a Művészeti Alapnak, nem szerepelhetnek kiállításokon, csak amatőröként. Azt viszont joggal sérelmezik, hogy négy évig főiskolán tanultak, elsajátították a művészet alapjait, mégis egy kalap alá veszik őket a kezdő amatőrökkel, az autodidaktákkal, a naivokkal. A kétévenként megrendezett megyei pedagógus képzőművészeti kiállítás bizonyítja, hogy érdemes lenne foglalkozni helyzetükkel, hasznos volna bemutatni az így összegyűjtött anyagot a megye más városaiban — bizonyára elősegítené az alkotó rajztanár tekintélyének népszerűsítését, erősítését.

Mindezek a gondolatok egy kellően nem méltányolható ötlet első eseményén jutottak eszembe — a rajztanároknak megyei klubjának alakulása. A megyei továbbképzési és módszertani intézet, a megyei tanács művelődésügyi osztálya és a Pedagógusok Szakszervezetének megyei bizottsága karolta föl a régi óhaj. Hogy szándék valóságos igényekből táplálkozik, bizonyítja, hogy mintegy félszázan vettek részt az első összejövetelen, itt voltak a megye legtávolabbi csücskéből és legkisebb helységeiből is. A megyei rajztanár klubja alkotóműhely és fórum szeretne lenni, a vizuális nevelés fontos bázisa. Céljuk kettős: a gyerekek nevelésének kiteljesítése és a pedagógusok alkotómunkájának kibontakoztatása. Ugyanakkor újszerű továbbképzési forma is, mely tartalommal tölti meg az alkotó pedagógus idejét. Havonta egyszer klubfoglalkozáson találkoznak, ahol az előadók és a vita mellett műhelykiállításokat mutatják be alkotásait a klub tagjai. A tevékenység másik formája a

stúdiómunka — lehetőséget teremtenek a pedagógusoknak arra, hogy a kollektív műteremben szakmai irányítás mellett grafikával, festéssel, plasztikával foglalkozzanak, alakrajzstúdiómonkon vehessenek részt, esetleg megismerjék a fotózás műhelytitkait.

A klubtagok elfogadták az első év programját, melyben többek között előadások szerepelnek a XX. század képzőművészeti törekvéseiről, a modern építészetéről, az alkalmazott művészet problémáiról, találkozhatnak szegedi képzőművészekkel, ellátogatnak Szentendrre, végül kollektív stúdiókiállításon mutatják be az éves munka termését. A megyei kiállítás, a rajztanár klubja azon az úton hasznos lépés, mely elvezethet a végző célhoz, a gyerekek vizuális nevelésének kiteljesítéséhez, személyiségük kibontakoztatásához, ugyanakkor az alkotó rajztanár eszményének megvalósulásához is.

Tandi Lajos

HAZASSÁG

Mészáros Ferenc és Terhes Gizella, Kemmer Péter Ferenc és Sipos Ilona, Cupara Nikola és Hunya Edit Ildikó, Molnár Tibor és Hegedűs Anna Viktória, Babarzi Árpád Sándor és Gyenes Rózsa, Király István és Katona Pirokka, Csernák Sándor és Szegvári Mária, Király László József és Sinkó Magdolna, Pokorny Viktor és Zsótér Mária, Bors Miklós és Horváth Ágnes Pirokka, Varga Antal és Sáringer Aranka Ilona, Szilágyi Ferenc és Klein Eva Julianna, Szilágyi Mózes Ferenc és Léval Valéria, Benák István és Kosa Eszter, Ménési Ferenc és Kóka Klára Ibolya, Horváth Ferenc és Gruics Nidica, Nyári István és Nagy Ágnes, Szemenyey Albert László és Lele Zsuzsanna, Krocsek Zoltán és Huszti Ildikó, Csúri Vilmos és Héger Irén, Szuh Ernő és Nagy Ágota Katalin, Kocis Vince és Joó Mária, Viczán Sándor József és Benkő Ilona, Varga Tibor és Czövek Ibolya, Dóvalovszki Mihály és Balázs Ágnes házasságok kötötték.

SZÜLETÉS

Kovács Antalnak és Cséfi Irénnek Annamária, dr. Besenyi Sándornak és Papp Terézának Sándor, Hutterer Tamásnak és Lehotay Ildikó Katalinnak Aliz, Kolompár Jánosnak és Balázs Mária János Sándor, Aradi Ferencnek és Pethő Klára Ilonának Szilvia, Császár Györgynek és Kakuszi Ágnesnek Fruzsina, Nyári Tibor Istvánnak és Bak Juliannának Tibor, Kárpáti Péternek és Papp Ilonának Roland Zoltán, Tekerés Andrásnak és Nagy Ágnes Mariannának Anna, Tari Antalnak és Tóth Juliannának Szilvia, Puri Miklósnek és Pósa Eva Ilonának Eva, Tatai Gyula Zoltának és Balázs Annának Gyula, Török Miklósnak és Koszó Julianna Mária Judit, Tóth Lászlónak és Batthyány Erzsébetnek László, dr. Berta Lászlónak és Tarr Erzsébetnek Judit Hajnalka, Bagó Bélának és Buzási Rozáliának Hajnalka, Varga Sándornak és

Családi események

Szemerédi Klárának Krisztina, Arany Istvánnak és Juhász Etelkának István, Duda Gyulának és Kiss Etelkának Erika, Szilvia, Varga Istvánnak és Truth Györgynek István, Kispál Dezsónak és Gyuris Mária László, Tóth Géznak és Kurucz László Annának Ildikó, Kokovecz László Andrásnak és Fehér Katalin Mária Zita Beáta, Nyári Károly Ferencnek és Tajti Annának Zita, Vigh Józsefnek és Baka Lenke Etelkának Lenke Barbara, Koczás Józsefnek és Örkös Erzsébet Gizellának András Gábor, Jovári Lászlónak és Csóti Rozáliának Attila, Kovács Sándornak és Bozók Margit Erzsébetnek Eliza Barbara, Tóth Mihálynak és Papp Erzsébetnek Gabriella, Pusztai Györgynek és Andó Ilona Katalinnak Ilona, Szanka Józsefnek és Nyári Juliannának Tímea, Mihály Lászlónak és Szakács Evának László, Papp Zoltának és Ludvig Rozáliának Andrea, Nagy Lajosnak és Iványi Mária-nak Gabriella, Putaki Imrénnek és Asztalos Ildikó Imrénnek Roxána, Ilovai Józsefnek és Asztalos Zsuzsannának Gábor, Török Józsefnek és Pataki Margitnak Rita, Vörös Istvánnak és Admócs Boróka Margitnak Gábor Zoltán, Dániel Bélának és Erdélyi Edit Pirokának Zita, Bérczi Álosnak és Herczeg Erzsébet Margitnak Balázs Attila, Mucsal Istvánnak és Szekvenyi Imrénnek István, Rákos Sándornak és Kispál Mária Magdolnának Mária, Lénár Imrénnek és

Gorzsás Pirokának Róbert, Szénási Róbertnek és Kócsó Rozáliának Katalin Izabella, Fazekas István Jánosnak és Pap Eszternek Eszter, Farkas Bélának és Kozák Erzsébetnek Gábor Béla, Bódi Ferencnek és Kis Sarának Mariann, Kiss Lászlónak és Rácz Irén Matildának Péter, Vincze Gyulának és Terhes Viktóriának Zoltán, Goda Tibor Jánosnak és Kovács Ágnesnek Attila Tibor, Szabó Jánosnak és Vismeg Zsuzsanna Katalinnak Tamás, Katona Lászlónak és Káty Juliannának Gábor, Pölös Nándornak és Bozók Annának Gábor, Engli László Józsefnek és Olványi Imrénnek Tamás, Seres Istvánnak és Kucsora Rozália Erzsébetnek Attila, Krajnyák Józsefnek és Kiss Eva Mária Erika, Baló Ilona, Szabó Mátyásné Szécsi Ilona, Csóti Andrásné Dóbi Ilona, Almádi Istvánné Borsó Erzsébet, Kucsora Istvánné Elekcs Franciska, Csányi László, dr. Pronafalvy Kálmánné Lukács Julianna, Papp József, Spreitzer Jánosné Friedmann Katalin, Patáki János, Tóth Józsefné Pap Eszter, Szabó Ferencné Blahovics Terézia, Tóth Lajosné Juhász Mária, Simon József, Tisza Jánosné Major Mária, Baló Jánosné Dékány Ilona, dr. Papp Béla, Kóthencz József, Faragó Ferenc, Halász László, Csányi Ferencné Timár Etelka, Barta István, Bányai Istvánné Farkas Etelka, Mandják Andrásné Déli Mária, Faragó István, Mucsi Pálné Sárközi Lidia, Pokorny Gyula, Gombos István, Kálvay Gyula, Endre, Halász Istvánné Horváth Etel, Jáborcsik Béla Lajosné Somosi Ilona, Gál Ferenc meghalt.

HALÁLOZÁS

Csikós János, Domaházi Antalné Schmidt Gizella, Vágvolgyi János, Susula Sándorné Szemerédi Margit, Kovács Jánosné Mészáros Julianna, Bartuz Andrásné Sejbő Rozália, Sebők Józsefné Kálmán Etelka, Dinnyés Jenő Károly, Nagy Jánosné Balog Ilona, Szabó Mátyásné Szécsi Ilona, Csóti Andrásné Dóbi Ilona, Almádi Istvánné Borsó Erzsébet, Kucsora Istvánné Elekcs Franciska, Csányi László, dr. Pronafalvy Kálmánné Lukács Julianna, Papp József, Spreitzer Jánosné Friedmann Katalin, Patáki János, Tóth Józsefné Pap Eszter, Szabó Ferencné Blahovics Terézia, Tóth Lajosné Juhász Mária, Simon József, Tisza Jánosné Major Mária, Baló Jánosné Dékány Ilona, dr. Papp Béla, Kóthencz József, Faragó Ferenc, Halász László, Csányi Ferencné Timár Etelka, Barta István, Bányai Istvánné Farkas Etelka, Mandják Andrásné Déli Mária, Faragó István, Mucsi Pálné Sárközi Lidia, Pokorny Gyula, Gombos István, Kálvay Gyula, Endre, Halász Istvánné Horváth Etel, Jáborcsik Béla Lajosné Somosi Ilona, Gál Ferenc meghalt.